

УДК 657.36

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Губарик О.М., Губан А.В.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Розглянуто сутність кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість – кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, які підлягають поверненню юридичній чи фізичній особі, у яких вони позичені та не виплачені. Розглянуто поняття управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості. Досліджено систему заходів, які необхідно провести з метою ефективного управління кредиторською заборгованістю підприємства. Проведено узагальнення рекомендацій щодо заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості на підприємствах.

Ключові слова: кредиторська заборгованість, управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості, оптимізація, мінімізація, ефективність, засоби інвесторів, фінансовий кредит, товарний кредит, економічна перевага.

Постановка проблеми. На сучасному етапі особливої гостроти набуває управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості підприємства в умовах несвоєчасного виконання зобов'язань і прострочення термінів позивної давності заборгованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й методологічні аспекти щодо вдосконалення управління фінансово-економічної безпеки кредиторської заборгованості розглянуті в працях таких науковців: С.Ф. Голова, В.В. Храпкіної, М.Д. Білик, Л.О. Лігоненко, І.А. Сисоева, Л.Н. Павлова, І.Л. Блинчевский.

Основна увага у наукових розробках приділялася сутності та аналізу кредиторської заборгованості підприємства, проте залишилися неопрацьованими питання посилення управління та контролю за кредиторською заборгованістю підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження управління фінансово-економічної безпеки кредиторської заборгованості має суттєве значення для розвитку підприємства. Недосконала система організації обліку кредиторської заборгованості впливає на несвоєчасне надходження інформації до управління підприємства. Наявність розривів в часі між одержанням облікової інформації та її використанням перешкоджає підвищенню економічної ефективності діяльності господарюючого суб'єкта, внаслідок чого призводить до заплутаності, дублювання та зниження аналітичної функції звітних показників підприємства.

Мета статті. Головною метою даної статті є визначення основних підходів поняття «кредиторська заборгованість», а також дослідження заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливу увагу при фінансовому аналізі підприємства приділяють вивченню кредиторської заборгованості.

Стан кредиторської заборгованості характеризує розрахункові взаємовідносини з постачальниками, бюджетом, робітниками і службовцями. Як показує практика нині труднощі на шляху оптимізації управління кредиторською заборго-

ваністю пов'язані з гострою нестачею методичних підходів до управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості.

Управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості є одним з найбільших складних завдань бухгалтерського обліку, що пов'язано з існуванням проблем неплатежів.

Суб'єкти господарської діяльності на перше місце завжди ставлять вирішення своїх проблем, замість виконання фінансових зобов'язань перед кредиторами.

Саме для ефективного функціонування підприємства, повинна бути достовірна інформація, щодо фінансового стану підприємства, а саме про заборгованість підприємства.

Незважаючи на давню історію виникнення заборгованості та стан її вивчення, у сучасній літературі немає єдиної думки, щодо трактування даного поняття. Трактування поняття кредиторської заборгованості наведено в табл. 1.

В основному вчені розглядають заборгованість, як грошові кошти. Тому вважаємо, що кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі [7].

Економічна сутність кредиторської заборгованості полягає в тому, що це не тільки частина майна підприємства, як правило кошти, але і товарно-матеріальні цінності, наприклад у зобов'язаннях по товарному кредиті.

Як правова категорія кредиторська заборгованість – особлива частина майна організації, що є предметом обов'язкових правовідносин між підприємством і її кредиторами [3].

Підприємство володіє і користується кредиторською заборгованістю, але воно зобов'язане повернути чи виплатити дану частину майна кредиторам, що мають права вимоги на неї.

Таким чином узагальнено авторами, що кредиторська заборгованість має двоїсту юридичну природу:

– як частина майна вона належить підприємству на праві володіння, чи навіть на праві власності щодо отриманих позичкових грошей чи речей, визначених родовими ознаками;

– як об'єкт зобов'язальних правовідносин – це борги підприємства перед кредиторами, тобто

вповноваженими на стягнення від підприємства зазначеної частини майна.

Кредиторська заборгованість великою мірою впливає на фінансово-майновий стан підприємства, особливо на формування та використання його фінансових ресурсів та грошових потоків.

Кредиторська заборгованість підприємства є джерелом тимчасового безоплатного залучення оборотних засобів інших суб'єктів ринкової економіки, проте вона також є джерелом деяких фінансових ризиків для підприємства:

- протермінування погашення кредиторської заборгованості може мати негативні наслідки у формі фінансових штрафних санкцій, накладених на підприємство відповідно до законодавчих документів (у випадку заборгованості за податками чи іншими обов'язковими платежами) чи згідно з умовами договірних відносин;

- збільшення обсягу кредиторської заборгованості призводить до зниження рівня фінансової незалежності підприємства та погіршує його економічну безпеку

Отже, заборгованість має як негативний, так і позитивний вплив на діяльність підприємства та його фінансово-майновий стан. Тому для підприємства важливим питанням є управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості як на стадії формування, так і на стадії її погашення.

Основою управління зобов'язаннями є вибір контрагентів і гнучка система розрахунків з ними. Система управління кредиторською заборгованістю включає аналіз джерел її виникнення, управління, контроль та вибір кредитної політики.

З метою усунення фактів виникнення кредиторської заборгованості необхідно постійно розробляти і впроваджувати заходи щодо удосконалення управління заборгованістю.

Управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості – це оптимізація суми заборгованості підприємства перед іншими юридичними та фізичними особами. Управління заборгованістю на підприємстві проводиться за допомогою двох основних варіантів: оптимізації та мінімізації кредиторської заборгованості [4].

Оптимізація кредиторської заборгованості – пошук нових підходів, за допомогою яких зміна кредиторської заборгованості зможе позитивно впливати на діяльність підприємства.

Мінімізація – механізм управління кредиторської заборгованістю, при якому існуюча заборгованість максимально зменшується або ж повністю погашається [11].

Для ефективного управління зобов'язаннями підприємства необхідно:

- визначити оптимальну структуру зобов'язань для конкретного підприємства і в конкретній ситуації;

- скласти бюджет кредиторської заборгованості;
- розробити систему показників, які характеризують як кількісну так і якісну оцінку стану і розвитку відносин з кредиторами компанії;

- проаналізувати відповідність фактичних показників;

- виконати аналіз відхилень.

Для того, щоб відносини з кредиторами максимально відповідали цілям забезпечення фінансової стійкості підприємства і збільшенню її прибутковості і конкурентоздатності, необхідно виробити чітку стратегічну лінію у відношенні характеру залучення і використання позикового капіталу.

Підприємство в ході розробки стратегії кредитування власного капіталу повинно виходити з рішення наступних першочергових задач – максимізації прибутку підприємства, мінімізації витрат, досягнення динамічного розвитку, ствер-

Таблиця 1

Поняття «Кредиторської заборгованості»

Автор	Трактування поняття «кредиторська заборгованість»
А. Б. Борисов [1]	Кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, які підлягають поверненню юридичній чи фізичній особі, у яких вони позичені та не виплачені.
Н. М. Ткаченко [11]	Тимчасово залучені суб'єктом у власне користування кошти, які підлягають поверненню фізичній чи юридичній особі.
І. А. Бланк [2]	Поточні зобов'язання, що відображають заборгованість підприємства перед господарськими партнерами.
Ю. С. Цал-Цалко [12]	Тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок безплатного одержаного майна інших суб'єктів господарювання.
Д. І. Черкав [13]	Заборгованість, яка виникає при здійсненні підприємством операцій, пов'язаних з рухом грошових коштів.

Таблиця 2

Потенційні можливості залучення позикових засобів

Спосіб залучення позикових засобів	Характерні ознаки
Засоби інвесторів	Процес залучення додаткових фінансових ресурсів для цілей власного бізнесу розглядається з погляду максимізації безпеки даного процесу.
Фінансовий (грошовий) кредит	Один з найбільш дорогих видів кредитних ресурсів. Обмежуючі фактори: високий відсоток, необхідність надійного забезпечення, «створення» солідних балансових показників.
Товарний кредит	Найбільш простий спосіб залучення. Товарний кредит, як правило, не вимагає залучення застави і не зв'язаний зі значними витратами і тривалістю оформлення.
Економічна перевага	Суть використання переваг, зв'язаних із власною економічною перевагою, полягає в можливості диктувати і нав'язувати постачальнику (кредитору) власні «правила» гри на ринку і характер договірних відносин (чи, як це найчастіше відбувається – порушувати ці самі договірні відносини без «особливих» наслідків для власного «переважаючого» бізнесу).

Побудовано авторами на підставі [10]

дження конкурентоздатності – які, в остаточному підсумку і визначають фінансову стійкість.

Фінансування даних задач повинне бути досягнуте в повному обсязі. Наступним етапом у ході розробки політики використання кредитних ресурсів є визначення найбільш прийнятних тактичних підходів.

Існує кілька потенційних можливостей залучення позикових засобів (табл. 2).

Підприємства максимально використовують можливості всіх доступних кредитних засобів, у тому числі і у виді затримок по зарплаті, порушення термінів планових платежів постачальникам.

Отже, комплексне впровадження запропонованих заходів економічного й організаційного характеру дасть змогу вирішити існуючі на підприємстві проблеми на шляху підвищення ефективності використання кредиторської заборгованості.

Дослідження тенденцій, своєчасне виявлення причин протиріч кредиторської заборгованості дозволяє підприємству з'ясувати

власні можливості для запобігання погіршенню фінансового стану.

Висновки і пропозиції. Результати дослідження дали змогу зрозуміти, що управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості – це процес аналізу кредиторів, контролю за співвідношенням між ними, розробки політики щодо розрахунків з покупцями та постачальниками. Управління кредиторською заборгованістю безпосередньо впливає на прибутковість компанії.

Отже, для ефективного управління структурою кредиторської заборгованості необхідно створити спеціалізований відділ кредитного контролю, а також розробити спеціальну фінансову політику в плані використання позикових коштів. У зв'язку з цим велике значення набуває отримання повної, достовірної та своєчасної облікової інформації, яка дозволить оцінити об'єктивну величину і ефективність використання позикових коштів та забезпечити ефективне управління фінансово-економічною безпекою кредиторської заборгованості.

Список літератури:

1. Борисов А. Б. Великий економічний словник / А. Б. Борисов – М.: Книжний світ, 2010. – 895 с.
2. Бланк И. А. Учеб. курс. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2007. – 521 с.
3. Васильев С. В. Словник економічних термінів / С. В. Васильев, Н. В. Бондарчук, А. П. Макаренко, Л. Л. Мельник. – Дніпропетровськ: ДДАУ, 2005. – 192 с.
4. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник / С. Ф. Голов. – К.: Лібра, 2004. – 704 с.
5. Нікбахт В. Фінанси [Текст] / В. Нікбахт, А. Гропеллі. – К.: Вік; Глобус, 2004. – 418 с.
6. Пушкин А. В. Стратегии взыскания долгов. Управление задолженностью / А. В. Пушкин. – М.: Эксмо, 2013. – 355 с.
7. Павлова Л. Н. Фінансовий менеджмент. Управління грошовим оборотом підприємства. – М.: Банки біржі, 2006. – 284 с.
8. Сисоева І. А. Дебіторська і кредиторська заборгованості. М.: Финпресс, 2006. – 78 с.
9. Блинчевский И. Л. Организация работы по сокращению кредиторской задолженности / И. Л. Блинчевский / Деньги и кредит. – 2008. – № 10. – С. 26–31.
10. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 5-те вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.
11. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 564 с.
12. Учет 2000: бухгалтерский и налоговый учет. Т. 1. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Статус-кво 97, 2000. – 552 с.

Губарик О.Н., Губан А.В.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТЬЮ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Рассмотрена сущность кредиторской задолженности. Кредиторская задолженность – средства, временно подчинены предприятию, подлежащих возврату юридическому или физическому лицу, в которых они заняты и не выплаченные. Рассмотрены понятия управления финансово-экономической безопасностью кредиторской задолженности. Исследована система мероприятий, которые необходимо провести в целях эффективного управления кредиторской задолженностью предприятия. Проведено обобщение рекомендаций о мерах, направленных на повышение эффективности управления финансово-экономической безопасностью кредиторской задолженности на предприятиях.

Ключевые слова: кредиторская задолженность, управление финансово-экономической безопасностью кредиторской задолженности, оптимизация, минимизация, эффективность, средства инвесторов, финансовый кредит, товарный кредит, экономическое преимущество.

Gubaryk O.N., Guban A.V.

Dnipropetrovsk State Agro-Economics University

MANAGEMENT OF CREDITORIAL DEBT AS A FACTOR ENSURING FINANCIAL AND ECONOMIC SAFETY OF ENTERPRISES

Summary

The essence of accounts payable is considered. Accounts payable means are temporarily subordinated to the enterprise, subject to return to the legal or natural person in which they are employed and unpaid. The concepts of management of financial and economic security of accounts payable are considered. The system of measures that should be carried out for the effective management of the company's accounts payable has been studied. The recommendations on measures aimed at improving the efficiency of managing financial and economic security of accounts payable at enterprises have been summarized.

Keywords: accounts payable, management of financial and economic security of accounts payable, optimization, minimization, efficiency, investors' funds, financial credit, commodity credit, economic advantage.